

BÜTÇE AÇIĞI VE ENFLASYON İLİŞKİSİ: TÜRKİYE'DEN KANITLAR

İrem ERASA AKÇA¹

Gönderim tarihi: 30.06.2026

Kabul tarihi: 24.09.2026

Öz

Bütçe açığı ve enflasyon arasındaki ilişki gelişmekte olan ülkelere dair makroekonomik sorunların başında yer alarak çeşitli ampirik araştırmalara konu edilmektedir. Geleneksel görüş bütçe açıklarının yüksek seyrettiği bu ülkelerde enflasyonist ortamın varlığına yöneliktir. Bu çalışma bütçe açığı ve enflasyon arasındaki ilişkiyi Türkiye ekonomisine ait veriler yardımıyla ele almaktadır. Ampirik uygulamada bütçe açığı ve enflasyon değişkeninin 2006:Q1-2024:Q4 dönem verileri kullanılarak aralarındaki nedensellik ilişkisi Hatemi-J (2012) Asimetrik Nedensellik Testi yardımıyla test edilmiştir. Ampirik bulgular, " $ba^+ \rightarrow enf^+$ ", " $ba^+ \rightarrow enf^-$ " ve " $ba^- \rightarrow enf^+$ " değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisinin istatistiki olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bütçe, Bütçe Açığı, Hatemi-J (2012) Asimetrik Nedensellik Testi

Jel Sınıflandırma Kodları: H61, H62, C58

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE BUDGET DEFICIT AND INFLATION: EVIDENCE FROM TÜRKİYE

Abstract

The relationship between the budget deficit and inflation is one of the primary macroeconomic challenges facing developing countries and has been the subject of various empirical studies. The conventional view is that countries with high budget deficits tend to experience inflationary conditions. This study examines the relationship between budget deficits and inflation using data from the Türkiye economy. In empirical analysis, the causal relationship between the budget deficit and inflation variables was tested using data from the period 2006:Q1–2024:Q4, employing the Hatemi-J (2012) Asymmetric Causality Test. Empirical findings indicate that the causal relationship between the variables, " $ba^+ \rightarrow enf^+$ ", " $ba^+ \rightarrow enf^-$ " ve " $ba^- \rightarrow enf^+$ " is statistically significant.

Keywords: Budget, Budget Deficit, Hatemi-J (2012) Asymmetric Causality Test

JEL Classification Codes: H61, H62, C58

¹ Dr. Öğr.Üyesi, Hakkari Üniversitesi, Çölemerik MYO, iremakca@hakkari.edu.tr ,
ORCID: 000-0001-5191-2630

1. Giriş

Makroekonomik değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkilerinde sıklıkla ele alınan değişkenlerin başında bütçe açıkları ve enflasyon gelmektedir. Kamu gelir ve harcamaları arasındaki denge durumunu ifade eden açıklar ülkelerin gelişmişlik düzeyinden bağımsız olmak üzere hemen her ekonomide önem arz etmektedir. Etki alanı toplumu meydana getiren bireylerin ihtiyaçlarına göre şekillenen devlet düzeni üstlendiği fonksiyonel roller doğrultusunda finansmanın sağlanması adına hacim itibarıyla gelişim göstermektedir. Sosyal refah devleti anlayışının geçerliliğinin savunulduğu yıllar ağırlıklı olmak üzere II.Dünya Savaşı'na denk gelen dönemlerde kamu kesimi toplumun iktisadi ve sosyal taleplerinin bizzat muhatabı olarak görev ve sorumluluk alanlarını genişletmiş, yeni yüklenilen kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamak üzere kamu harcamalarını arttırmak zorunda bırakılmıştır. Küreselleşmenin gereklilikleri de kamu kesimine yüklenince ekonomilerde kamu harcamalarının finansmanına dair arayışlar başlamıştır. Ekonomistler ve politika yapıcılar uzun bir süredir bütçe açıkları ve enflasyon arasındaki ilişkiden endişe duymaktadırlar. Hükümetin bütçe açıkları daha yüksek enflasyona yol açar mı sorusuna duyduğu endişe bütçe açıklarının borçlanarak ya da para basarak finanse etme ihtimalinden kaynaklanmaktadır. Bütçe açığı ve büyük kamu borcu ekonominin enflasyon seviyesi üzerinde endişe verici düzeyde olması ülkeler arasındaki verilere bakıldığında duruma göre değişkenlik göstermektedir. Yüksek enflasyona sahip bazı ülkeler aynı zamanda yüksek bütçe açıklarına sahiptir. Bu da bütçe açıkları ile enflasyon arasında bir bağlantı olduğunu göstermektedir (Sill, 2005: 30). Bu bağlantının yönüne dair tespitler olduğu gibi literatürde bütçe açıkları ve enflasyona dair bir ilişkinin olmadığını savunan çalışmalarda bulunmaktadır.

Bütçe açıkları bir ülkenin ekonomik, mali ve siyasi istikrarı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Reel GSYH, para arzı, enflasyon oranı, reel faiz oranı ve reel döviz kuru gibi makroekonomik faktörlerin tümü bütçe açıklarının ekonomi üzerindeki etkisinin belirlenmesinde rol oynamaktadır (Sawaie vd. , 2025: 234). Fakat burada önemli olan etkinin varlığını ve yönünü belirleyebilmektir. Enflasyon ve bütçe açığı arasındaki korelasyonun yönünü net bir şekilde tanımlayamama iktisadi görüşlerde farklı yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Klasik iktisat görüşünün savunucuları dengeli bütçeyi benimserken, Keynesyen iktisat görüşünün savunucuları bütçenin talep yönetimi aracı olarak ekonomide kullanımının mümkün olduğunu bu doğrultuda durgunluk yaşanan dönemlerde bütçe açıklarına başvurulmasının ideal bir politika olduğunu vurgulamaktadır (Corsetti ve Roubini, 1997: 27). Fakat gelişmekte olan ülkelerde kronikleşen bütçe açık ve enflasyon ilişkisine yönelik arayışlar politik teorilerin bütçelerin denklik ilkesi kapsamında bağlanması gerekliliği arzusu üzerinde birleşmiştir. Keynesyen görüş ve ekolünde maliye politikasının bir aracı olarak bütçenin

kullanımına yer verilmiş olması, gerekliliği halinde açık ve fazla vermek suretiyle ekonomik dengeye yön verilmesi kronikleşen bütçe açıklarında ideal bir politika örneği olarak yer almamaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan Türkiye ekonomisinde 1970’li yılların ortalarından itibaren varlığını hissettiren bütçe açıkları 1990’lı yıllarda yaşanan finansal krizler ve 2000’li yıllardaki küresel krizler neticesinde diğer makroekonomik değişkenler üzerinde derin etkiler yaratmış, özellikle finansman arayışları doğrultusunda başvurulmuş yöntemlerin sonucu olarak enflasyon üzerinde tetikleyici politikalara neden olmuştur. Bu çalışmada bütçe açıkları ve enflasyon arasındaki ilişkinin teorik çerçevesine yer verilerek ulusal ve uluslararası literatürde yer alan belli başlı çalışmalar tarihsel sıralamada yer bulmuştur. Çalışmanın devamında gerçekleştirilen ampirik analiz yardımıyla elde edilen bulgular yorumlanarak literatüre kazandırılmak amaçlanmıştır.

2. Teorik Çerçeve

Sanayi devriminden itibaren günümüze uzanan kendinden önceki döneme ait düşünceleri de özümseyerek birçok iktisadi okulu yaşatan dönem ekonominin modern dönemi olarak adlandırılmaktadır. İktisadın bir bilim olarak karşılık bulduğu bu dönem, kitlesel üretime geçişle birlikte işsizlik, enflasyon, yolsuzluk ve yoksulluk gibi ekonomik sorunların yanı sıra toplumsal sosyal içerikteki sorunları da barındırmıştır. Tüm bu sorunlara çözüm arayışı bilimsel içerikli araştırmalar eşliğinde farklı görüşteki iktisatçıların bir araya gelmesi ile sonuçlanmıştır (Tomanbay, 2019: 40). Farklı iktisadi okullarda farklı görüşlerle başta kamu kesiminin ekonomi içerisindeki payı olmak üzere makroekonomik sorunlar ele alınmıştır. İlk kapsamlı piyasa ekonomisine dair görüşleri barındıran Klasik iktisat görüşünde, kamu kesiminin varlığı klasik fonksiyonlarla sınırlı olup, ekonominin doğal düzeninde dengede kaldığı bu nedenle müdahaleye gereksinim olmadığı savunulmaktadır. Bu görüşler ekonomik krizlerin geçici bir durum olduğunu varsaymaktadır (Eren ve Uysal, 2017: 136). Kamu harcamalarında olağanüstü haller dışında açık verilmemesi hatta savaş zamanı açıklarının yarattığı devlet borcunu ödemek üzere bütçenin fazla vermesi gerektiği yönünde görüşleri mevcuttur. Denk bütçeye olan bağlılık, Büyük Buhran döneminde de sürdürülerek hükümetler bütçeyi denkleştirme arzusu içerisinde hareket etmiş ve çok azı vergi oranını yükselterek bu yolda başarı göstermiştir. Kısa bir süre sonunda sürdürülebilir ekonomik büyümenin ancak sağlam bir makroekonomik çerçeve içinde mümkün olduğu böyle bir çerçevede maliye politikasının kilit bir rol oynadığı giderek daha fazla kabul görmüş ve Keynesyen devrim ile bütçe açığı makroekonomik bir değişken olarak gündeme alınmıştır (Fischer ve Easterly, 1990: 128). Keynesyen toplam talep yönetim modelleri maliye politikasının bir dengeleyici olarak

önemini vurgulamış, döngü dalgalanmaların hafifletilebilmesi için maliye politikasının durgunluk dönemlerinde genişletici, genişleme dönemlerinde ise daraltıcı olması gerektiğini savunmuştur (Sanchez vd. , 2003: 23). Açık bütçe politikasının ekonomik büyüme başta olmak üzere olumlu yansımalar yaratacağı benimsenmiştir (Lerner, 1964: 222). Keynesyen iktisat anlayışı ilerleyen yıllarda geliştirdiği akademik altyapı ile sosyal refah devleti kavramına hizmet ederek sosyal harcamalar ve sosyal hizmetlerin kamu kesimi içerisinde etkinliğini arttırmıştır (Gümüş, 2018: 37). II. Dünya Savaşı sonrası en parlak dönemini yaşayan modern sistemde devlete sosyal kalkınmanın tesisine yönelik sosyal politika içerikli yeni görev alanları tanınmıştır. Kamu kesiminin faaliyet alanının genişlemesi söz konusu içerikli hizmetlerin finansmanında zamanla mali külfet haline gelmiştir (Kurşun ve Rakıcı, 2016: 136). Kişilerin devletten beklentileri çeşitlenmiş, mevcut hizmetlerin kalitesinde nitelik arayışları başlamıştır. Wagner yasası olarak da bilinen kamu harcamalarında artış süreklilik kazanmıştır. Bu süreçte; para ekonomisi yoğunlaşmış, kamu bütçelerinde usuller değişmiş, teknolojik değişimlerin ekonomik ve sosyal hayata yansımaları olmuş ve bu doğrultuda politika yapıcılar bireyleri tatmin etmeye yönelik kamu harcamalarını arttırmıştır (Şimşek, 2000: 49-50).

Refah devleti anlayışı kamu kesiminin ekonomi içerisindeki payını arttırmış, devlet müdahaleci bir yapıya dönüştürmüştür. Bu süreçte kamu harcamaları maliye politikasının sık kullanılan bir aracı haline gelmiştir. Ekonomik dengeye etki edici politikalar birtakım etkili sonuçlar doğurmuştur. Kamu harcamalarının ne şekilde finanse edileceğine yönelik yöntemlerin karşılığı olan bu sonuçlar ülkeleri ortak bir cevap arayışında buluşturmuştur. Olağan kamu harcama finansman yöntemi olan vergi gelirlerinin üretimde ortaya çıkaracağı makro-ekonomik dengesizlikler göz önüne alınarak alternatif arayışlar geliştirilmiş yine de bütçe açıklarının yarattığı problemler çözülememiştir (Akalin, 1997: 33).

Özellikle gelişmekte olan ülkelerin bütçe açığı pozisyonu dönemler boyu kötüleşerek açıkların uzun vadeli sürdürülebilirliği sorununu gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda bütçe açığının büyüklüğü ve finansman yolları bir ülkenin uzun vadede maruz kalacağı mali kısıtlamaları belirlediği için politika yapıcıların büyük ilgisini çekmiştir. Bütçe açıklarının finansmanı yarattığı etkilerin görülmesi adına önem taşımaktadır. Bunlar arasında; para basımı, borçlanma ve vergi gelirleri yer almaktadır. Devletin egemenlik gücünün bir göstergesi olan para basım yetkisi harcamaların gelirleri aştığı durumlarda hükümetin mali faaliyetlerinden kaynaklanan söz konusu açığın finansmanında kullanımı söz konusu olan bir finansman yöntemidir. Başvurulması halinde para arzında ve enflasyonda artışa yol açacağı vurgulanmaktadır (Epaphra, 2017: 21). Parasalcı yaklaşımın öncüsü M. Friedman tarafından gündeme getirilen enflasyona ilişkin bu önemli görüşe göre enflasyonun kaynağı piyasadaki para fazlalığıdır. Para arzı kontrol edilebilirse, enflasyonu kontrol etmenin mümkün olduğu

savunulmaktadır (Alpağut, 2025: 159). Şunu ifade etmek mümkündür ki; para arzındaki fazlalık kısa vadede ekonomik büyümeye pozitif etki etse de uzun vadede bireylerde daha fazla harcama isteği doğuracağından talep kısmı beslenerek fiyatlar genel seviyesinde sürekli artışlar yaşanacaktır (Sünbül, 2025: 315). Makroekonomide de bilinen bir diğer Sargent ve Wallace (1981)'a ait teori, mali açıdan baskın olup sürekli surette açık veren hükümetlerin er ya da geç bu açıkları para basımıyla finanse etmek zorunda kalacakları ve böylece enflasyona yol açacakları şeklindedir (Catao ve Terrones, 2003: 3). Bütçe açıklarının parasalcı çerçevede ancak parasallaştırıldıkları ölçüde enflasyonist olduğu ifade edilmektedir. Bir diğer ifade enflasyonun mali güdümlü bir parasal olgu olduğu şeklindedir (Koru ve Özmen, 2003: 1). Ancak istikrarlı parasal büyümenin enflasyondan kaçınılmasına büyük katkı sağlayacağı buna ek ekonomik büyümenin gerçek kaynağı olan girişim, yaratıcılık, icat, sıkı çalışma ve tutumluluk gibi temel güçlerin etkin bir şekilde işlemesine elverişli bir parasal iklim sağlayacağı ifade edilmektedir (Friedman, 1968: 17). Sargent ve Wallace, hükümetlerin devamlı surette gelirinden fazla harcama yapması halinde para politikasının mali politikanın güdümü altında kaldığını ve para basımıyla birlikte borçlanma yolunu da seçebileceğini ifade etmektedir. Para basımının enflasyonist etki yaratacağı aşikârdır fakat borçlanma politikasının seçimi halinde farklı bir durumla karşılaşılmayacağı da belirtilmektedir. Borçlanmanın faiz adı altında bir maliyeti söz konusudur ve borç miktarı arttıkça borç faiz oranlarıyla birlikte borç stoklarında da artış yaşanmaktadır. Vadesi yaklaşan borçlar ödenemez hale geldiğinde hükümetler kaynak arayışına girerek yeniden borçlanma arayışına girebilmektedir. Bu durumda ilk finansman seçeneği olan para basımında görülen enflasyonist etkiden daha yüksek bir enflasyon ile karşılaşılması kaçınılmaz olmaktadır (Bedir ve Dikman, 2014: 2). Sevimsiz Monetarist Aritmetik olarak adlandırılan bu teoride hükümetlerin borçlanmaya gitmeden hemen önce para arzını arttırması halinde oluşacak enflasyon düzeyinin daha düşük seviyede kalacağı belirtilmektedir (Bölükbaş ve Peker, 2017: 3). Standart monetarist yaklaşım fiyat istikrarı konusunda tam bağımsız Merkez Bankası varlığına dikkat çekmektedir. Bu doktrin bazı iktisatçılar tarafından yeniden ele alındığında güçlü ve bağımsız bir Merkez Bankasının fiyat istikrarını garanti etmek için uygun olmadığı belirtilmiştir. Fiyat istikrarı sadece uygun bir para politikasını değil aynı zamanda uygun bir maliye politikasını da gerektirmektedir. Fiyat düzeyinde maliye politikasının önemine atıf yapan bu teori Fiyat Düzeyinin Mali Teorisi (FTPL) olarak adlandırılmaktadır (Christiano ve Fitzgerald, 2000:2). FTPL 'nin aksine Ricardocu Denklik, hükümetin maliye politikası kullanarak talebi etkileme girişimlerinin başarısız olacağını öne sürmektedir. Robert Barro ve aynı görüşü paylaşan ekonomistler özellikle rasyonel beklentiler teorisini kullanarak aynı fikir üzerinde daha sofistike varyasyonlar geliştirmişlerdir. Devlet harcamalarındaki artışa bağlı olarak bütçe açıklarında meydana gelen bir artışın ya şimdi ya da daha sonra ödenmesi gerektiğini, gelirlerin toplam bugünkü

değerinin harcamaların toplam bugünkü değeri ile sabitlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla, bugünün vergilerindeki bir kesinti, reel faiz oranlarını ve dolayısıyla özel yatırımları, cari işlemler dengesini, döviz kurunu ve yurtiçi üretimi değiştirmeden, gelecekteki vergilerdeki bir artışla eşleştirilmelidir. Dolayısıyla bütçe açıklarının makroekonomik değişkenler ile pozitif ya da negatif bir ilişki yoktur (Eigbiremolen vd. , 2015: 35). Vergi gelirlerinin sabit olduğu durumda kamu harcamalarındaki artış nedeniyle bütçe açıklarının oluşması halinde borçlanma yolunun seçilmesi vergi gelirlerinin tahsilatının mevcut dönemden ilerleyen döneme aktarılmasından ibaret olup kamu borçlanmasının ekonomi üzerinde herhangi bir reel etki yaratmayacağı belirtilmektedir (Gönül, 1998: 8).

Borçlanmanın iç ve dış olarak ayrımı üç olası kriter üzerinden gerçekleştirilmektedir. İlk kriter borcun ihraç edildiği para birimi, ikinci kriter alacaklının ikametgahı ve sonucu olarak da borç sözleşmesinin düzenlendiği mevzuat olduğu bilinmektedir (Panizza, 2008: 4). Hükümetler açığın finansmanında dış borçlanma yolunu seçmeleri halinde döviz kuru değerlendirilerek ithalatın teşvik edici boyuta ulaşması kaçınılmaz olacaktır. Bu seçeneğe olan güven ülkelerde daha büyük bütçe açıkları ve borç krizi sonucunu beraberinde getirmiştir (Fischer ve Easterly, 1990: 134). Hükümetler açığın finansmanında iç borçlanma yolunu seçmeleri halinde ise hükümetin ilave fon talebi faiz oranlarının yükselişine neden olarak özel kesimin fon piyasasından dışlanması kaçınılmaz olacaktır (Dornbush ve Fisher, 1998, s.131). Geleneksel görüş, devlet harcamalarının özel yatırımları engellediğini savunmaktadır. İster vergilerle ister borçla finanse edilsin, daha yüksek kamu harcamaları mal ve hizmetlere olan talebi artırarak faiz oranlarını yükseltmekte, sermayeyi daha pahalı hale getirip dolayısıyla özel yatırımları azaltmaktadır (Ahmed ve Miller, 1999: 2).

Bütçe açıklarının finansmanında olağan kamu geliri niteliğindeki vergi gelirleri ilk başvuru yöntemi olup açığı karşılamayan kısmı için ekstra kaynak arayışına girilmektedir. Açığın finansmanında vergi gelirlerinin kullanımı halinde ortaya çıkacak etkiye dair ilk araştırmalardan biri Tanzi (1978)'e aittir. Çalışmasında enflasyonun vergi gelirleri üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Enflasyondaki bir artışın reel vergi gelirlerini; vergi tahsilatındaki gecikmeler, yerleşik esneklik ve endeksleme kriterlerine bağlı olarak artırabileceğini veya azaltabileceğini gözlemlemiştir. Enflasyondaki bir artış reel vergi gelirlerini azalttığı varsayımıyla bütçe açığı artırmaktadır. Tanzi etkisi olarak bilinen bir süreç gelişmekte olan ülkelerde daha baskın hissedilmekle birlikte sanayileşmiş ülkelerde gözlemlenenlere kıyasla etkisinin uzun olduğunu belirtilmiştir (Cardosa, 1998: 7). Bu durum gelişmekte olan ülkelerdeki vergi tahsilatındaki ortalama gecikme süresindeki uzunluk ve vergi sistemindeki fiyat esnekliğinin bir veya birden küçük olmasıyla açıklanmaktadır (Tanzi, 1978: 424).

3. Literatür

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bütçe açıkları ve enflasyon arasındaki ilişkiyi incelemek üzere birçok çalışma yapılmıştır. Bazı çalışmalar, artan bütçe açıklarının gelişmekte olan ve yüksek enflasyonlu ülkelerde daha yüksek enflasyona yol açtığını ortaya koyarken, bazıları da gelişmiş ve düşük enflasyonlu ekonomilerde açıkların enflasyon üzerinde önemsiz bir etkisi olduğuna dair tespitlerde bulunmuştur (Abu ve Karim, 2015: 104).

Uluslararası literatür çalışmalarında yer alan ekonomi teorisi, bütçe açıkları ve enflasyon arasındaki ilişkinin gücünü, para politikasının maliye politikasına göre bağımlı veya bağımsız olmasına bağlı olarak gelişim gösterdiğini öne sürmektedir. Para basımının kamu harcamalarının finansmanında önemli bir bileşen olarak yer aldığı ülkelerde bütçe açıkları ve enflasyon ilişkisinin ampirik olarak bağlantılı olduğu çalışmaların sonucunda ortaya konmaktadır. Para otoritelerinin bağımsız olduğu ülkelerde ise bütçe açıkları ve enflasyon arasındaki bağlantının daha zayıf olduğu çalışmalar mevcuttur (Sill, 2005: 30). Aşağıda ulusal ve uluslararası literatürde yer alan bütçe açıkları ve enflasyon arasındaki ilişkinin tespit edilemediği birkaç önemli çalışma sıralanmaktadır;

Ullah (2026) çalışmasında Bangladeş ekonomisine yönelik enflasyonun makroekonomik belirleyicilerini incelemiştir. Veri seti olarak 1990-2022 yıllarına ait Dünya Bankası'ndan elde edilen verileri, yöntem olarak ise ARDL modelini tercih etmiştir. Bulgular; bütçe açıklarının hem kısa hem de uzun vadede enflasyonu önemli düzeyde etkilediğini ortaya koymuştur.

Sawaie vd. (2025) Ürdün ekonomisine yönelik bütçe açığı ve seçilmiş makroekonomik değişkenlerin arasındaki ilişkiyi 2008-2023 arası dönemde geçerli olan veriler yardımıyla ele almışlardır. Çalışmada, incelenen değişkenler arasındaki uzun vadeli bağlantıyı araştırmak için ARDL metodolojisi, durağan analiz teknikleri ve sınır testinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda bütçe açığı ile enflasyon arasında bir bağlantının olmadığı, para arzı ile bütçe açığı arasında ise çift yönlü bir nedensellik ilişkisinin varlığı tespit edilmiştir.

Prassoga ve Soebagiyo (2025) tarafından gerçekleştirilen çalışma Endonezya'nın bütçesini etkileyen faktörleri analiz etmektedir. Veri seti olarak 1996-2023 dönemi, yöntem olarak ise Sıradan En Küçük Kare (OLS) regresyonu tercih edilmiştir. Çalışmada bağımlı değişken bütçe açığı, bağımsız değişkenler ise Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH), döviz rezervleri, döviz kurları, enflasyon ve Endonezya'nın devlet borcudur. Çalışmanın sonucunda ülkedeki bütçe açığı ile enflasyonun birbirlerini etkilemediğine ulaşılmıştır.

Gülcemal (2024) çalışmasında Türkiye ekonomisine yönelik bütçe açığı, enflasyon ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 1990-2022 arası dönemde geçerli olan veriler yardımıyla ele almıştır. Nedensellik analizi yardımıyla gerçekleştirilen çalışmada büyümeden enflasyona, enflasyondan bütçe açığına doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin varlığı tespit edilmiştir.

Khieu (2021) çalışmasında Vietnam ekonomisinde bütçe açıkları, para büyümesi ve enflasyon arasındaki bağlantıyı 1995–2012 arası dönemde geçerli olan veriler yardımıyla ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Beşli yapısal vektör otoregresif modelinin kullanıldığı çalışmanın sonucunda bütçe açıklarının enflasyon üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Saysombath ve Kyophilavong (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışma Laos'un bütçe açığı ve enflasyon arasındaki dinamik ilişkiyi ele almaktadır. Veri seti olarak 1980-2010 dönemi, değişkenler arasındaki hem uzun hem de kısa dönem dinamiklerine ilişkin kanıt sağlamak için ise yapısal VAR (SVAR) analizi ile birlikte ARDL eşbütünleşme yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmanın sonucunda Laos'ta bütçe açığı ile enflasyon arasında uzun vadeli bir ilişkinin bulunmadığı ortaya konmuştur.

Koru ve Özmen (2003) Türkiye ekonomisine yönelik bütçe açığı, enflasyon ve parasal büyüme arasındaki uzun dönemli ilişkileri 1983-1999 arası dönemde geçerli olan veriler yardımıyla ele almışlardır. Elde edilen bulgular para ve enflasyonun birlikte içselliği parasalci görüşün geçerliliğini reddederken, enflasyon ve bütçe açıkları arasında doğrudan bir ilişki olmadığını da ortaya koymaktadır.

Ulusal ve uluslararası literatürde yer alan bütçe açıkları ve enflasyon arasındaki ilişkinin varlığını tespit eden örnek çalışmalar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

Viththika vd. (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 1990-2022 yılları arasında Sri Lanka'da bütçe açıklarının enflasyon üzerindeki etkisi araştırılmakta ve hem uzun hem de kısa vadeli etkileri incelenmektedir. Yöntem olarak ARDL sınır testinin kullanıldığı çalışmada enflasyon bağımlı değişken, bütçe açıkları birincil bağımsız değişken, para arzı, faiz oranları ve işsizlik oranları ise ikincil değişken olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda bütçe açıkları ile uzun vadeli enflasyon arasında ters yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Karaş (2023) çalışmasında Türkiye ekonomisinin bütçe açığı ve enflasyon arasındaki ilişkisini ele almaktadır. Veri seti olarak 1994-2021 döneminin kullanıldığı çalışmada yöntem olarak ARDL sınır testinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda uzun dönemde enflasyon üzerinde bütçe açığının anlamlı etkisi tespit edilmiştir.

Kaur (2021) çalışmasında Hindistan'da enflasyonun önemli makroekonomik belirleyicilerini ampirik olarak incelemeye çalışmakta ve mali açıkların enflasyon üzerindeki olumlu etki önermesinin Hindistan ekonomisi özelinde doğrulanıp doğrulanamayacağını 1996-1997 çeyreğinden 2016-2017 çeyreğine kadar olan üç aylık verileri kullanarak araştırmaktadır. Çalışmanın sonucunda uzun ve kısa dönemde geçerli olmak üzere bütçe açığının enflasyon üzerinde negatif etki gösterdiği ortaya konmuştur.

Atgür (2021) çalışmasında Türkiye ekonomisinin kamu kesimi bütçe açığı ile enflasyon arasındaki uzun dönem ilişkisine yer vermektedir. Bu doğrultuda veri seti olarak 2006-2019 dönemini üçer aylık veriler halinde kullanmış, yöntem olarak ise Gecikmesi Dağıtılmış Ardışık Model Sınır Testinden yararlanmıştır. Ampirik bulgular, Türkiye'de kamu kesimi bütçe açıklarının enflasyon üzerinde uzun dönemde etkili olduğunu göstermektedir.

Şahin (2019), Türkiye'de enflasyon, bütçe açığı ve para arzı arasındaki ilişkiyi 1980-2017 dönemi için ARDL sınır testi yaklaşımı kullanarak analiz etmiştir. Analizin sonucunda uzun ve kısa dönemde geçerli olmak üzere enflasyon ve bütçe açığı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmiştir.

Epaphra (2017) çalışmasında Tanzanya'da bütçe açıkları ile seçilmiş makroekonomik değişkenler arasındaki ilişkiyi 1966-2015 yılları arasındaki dönem için incelemiştir. Johansen'in eşbütünleşme testinin kullanıldığı çalışmada ampirik bulgular değişkenlerin eşbütünleşik olduğunu ve dolayısıyla uzun dönemli bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. VAR-VECM tahminine dayanan sonuçlar, bütçe açığının enflasyon ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Lwanga ve Mawejje (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Uganda ekonomisinde 1999-2011 dönemi için bütçe açıkları ile seçilmiş makroekonomik değişkenler arasındaki ilişki Vektör Hata Düzeltme Modeli (VECM), çift yönlü Granger nedensellik testi ve varyans ayrıştırma teknikleri kullanılarak araştırılmaktadır. Çalışmanın sonucunda enflasyondan bütçe açıklarına doğru tek yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Bedir ve Dikmen (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışma Türkiye ekonomisinde enflasyon ve bütçe açığı ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda veri seti olarak 1970-2010 döneminden, yöntem olarak ise ARDL sınır testinden faydalanmışlardır. Çalışmanın sonucunda uzun dönemde bütçe açıkları ve enflasyon arasında bir ilişki tespit edilmiştir.

Oktaier (2010) çalışmasında Türkiye ekonomisinin bütçe açığı, para arzı ve enflasyon arasındaki ilişkisini ele almaktadır. Veri seti olarak 1987-2009 döneminin kullanıldığı

çalışmada Eşbütünleşme testinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda Türkiye’de bütçe açıklarının uzun dönemde enflasyon üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Metin (1998) çalışmasında Türkiye ekonomisinin kamu kesimi açığı ve enflasyon arasındaki ilişkisini ele almaktadır. Veri seti olarak 1950-1987 döneminin kullanıldığı çalışmada Eşbütünleşme testinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda Türkiye’de bütçe açıklarının enflasyon üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

4. Ekonometrik Analiz

Çalışmanın analiz kısmında Türkiye’de bütçe açığı ile enflasyon arasındaki ilişki 2006:Q1-2024:Q4 döneminde zaman serisi analizi yöntemleri ile incelenmiştir. Bu kapsamda birim kök testi analizi ve nedensellik analizinden yararlanılmıştır.

4.1. Veri

Çalışmanın ekonometrik analizinde bütçe açığı “ba” ve enflasyon “enf” değişkenleri kullanılmış olup, “ba” değişkenine ait veriler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sisteminden (EVDS) elde edilmiştir. “enf” değişkenine ait veriler ise Türkiye İstatistik Kurumundan (TÜİK) elde edilmiştir. “ba” değişkeninde, merkezi yönetim bütçe gelirleri ile merkezi yönetim bütçe harcamaları arasındaki farkın gayri safi yurtiçi hasılaya oranı alınarak değişken elde edilmiştir.

4.2. Birim Kök Analizi

Türkiye’de bütçe açığı ve enflasyon ilişkisini ortaya koymak üzere gerçekleştirilen çalışmada ilk aşama değişkenlere ait serilerin birim köklü olup olmamasının sınanmasıdır. Bu doğrultuda değişkenlerin durağanlığı ve birim kök tespiti için geleneksel birim kök testlerinden olan Augmented Dickey –Fuller (ADF) ve Phillips-Peron (PP) birim kök testlerinden yararlanılmıştır. Zaman serisi analizinde değişkenlerin durağanlığının belirlenmesi son derece önemli taşımaktadır. “ba” ve “enf” değişkenlerine ait birim kök testi analiz sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Birim Kök Analizi Sonuçları

Değişken	ADF		PP	
	Sabitli-Trendli	Sabitli	Sabitli-Trendli	Sabitli
ba	-7.243994*	-7.058310*	-7.213703*	-7.020440*
enf	-5.338428*	-2.722786	-5.240841*	-3.885203*
Kritik Değerler	-4.094550	-3.527045	-4.094550	-3.527045
	-3.475305	-2.903566	-3.475305	-2.903566
	-3.165046	-2.589227	-3.165046	-2.589227

Tablo 1’de yer alan ADF ve PP test sonuçlarına göre, “ba” ve “enf” değişkenlerinin sabitli-trendli modelde düzeyde durağan olduğu tespit edilmiştir. Birim kök testi sonuçlarına göre, değişkenlerin düzeyde durağan olmaları eşbütünleşme analizi yapılması koşulunu sağlamamaktadır. Bu nedenle, analize nedensellik analizi ile devam edilmiştir. Bu kapsamda analize Hatemi-J (2012) asimetrik nedensellik testi ile devam edilmiştir.

4.3. Hatemi-J (2012) Asimetrik Nedensellik Testi

Türkiye ekonomisinde 2006- 2024 döneminin bütçe açığı ve enflasyon arasındaki ilişkisi Hatemi- J (2012) asimetrik nedensellik testi ile analiz edilmiştir. Asimetrik nedensellik testlerinin literatürde ilk kez yer edindiği çalışma Granger ve Yoon (2002)’ ya aittir. Mevcut çalışma geliştirilerek 2012 yılında Hatemi-J tarafından asimetrik ilişkinin varlığını açıklayan yeni bir çalışma literatüre kazandırılmıştır (Yılancı ve Bozoklu, 2014: 214). Hatemi-J tarafından gerçekleştirilen çalışma negatif ve pozitif şokları farklı etkiler yaratabileceği için birbirinden ayırarak çalışmada asimetrik bilgiyi ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmasında yer aldığı üzere iki tümleşik değişken ($y_{1t} - y_{2t}$) arasındaki nedensellik ilişkisinin test edildiği varsayımı altında oluşturulacak denklemler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Hatemi-J, 2012, s.449-450);

$$y_{1t} = y_{1t-1} + \varepsilon_{1t} = y_{10} + \sum_{i=1}^t \varepsilon_{1i}, \quad (1),$$

$$y_{2t} = y_{2t-1} + \varepsilon_{2t} = y_{20} + \sum_{i=1}^t \varepsilon_{2i} \quad (2),$$

$$\varepsilon_{1i}^+ = \max(\varepsilon_{1i}, 0) \quad (3),$$

$$\varepsilon_{2i}^+ = \max(\varepsilon_{2i}, 0) \quad (4),$$

$$\varepsilon_{1i}^- = \min(\varepsilon_{1i}, 0) \quad (5),$$

$$\varepsilon_{2i}^- = \min(\varepsilon_{2i}, 0) \quad (6),$$

$$y_{1t} = y_{1t-1} + \varepsilon_{1t} = y_{10} + \sum_{i=1}^t \varepsilon_{1i}^+ + \sum_{i=1}^t \varepsilon_{1i}^- \quad (7),$$

$$y_{2t} = y_{2t-1} + \varepsilon_{2t} = y_{20} + \sum_{i=1}^t \varepsilon_{2i}^+ + \sum_{i=1}^t \varepsilon_{2i}^- \quad (8)$$

$$y_t^+ = v + A_1 y_{t-1}^+ + \dots + A_p y_{t-p}^+ + u_t^+ \quad (9)$$

$$HJC = \ln(|\hat{\Omega}_j|) + j \left(\frac{n^2 \ln T + 2n^2 \ln(\ln T)}{2T} \right), \quad j=0, \dots, p \quad (10)$$

$Y := (y_1^+, \dots, y_T^+)$ (n x T) matrix,

$D := (\alpha, A_1, A_2, A_3, \dots, A_p)$ (n x (1+np)) matrix,

$$Z_T := \begin{bmatrix} 1 \\ y_t^+ \\ y_{t-1}^+ \\ \vdots \\ y_{t-p+1}^+ \end{bmatrix} \quad ((1+np) \times 1) \text{ matrix, for } t=1, \dots, T,$$

$Z := (Z_0, Z_1, Z_2, \dots, Z_{T-1})$ ((1+np)xT) matrix, and

$\delta := (u_1^+, \dots, u_T^+)$ (n x T) matrix. (11)

$$Wald = (C\beta)' [C((Z'Z)^{-1} \otimes Su)C']^{-1} (C\beta) \quad (12)$$

$t=1,2,\dots,T$ sabit terim olan y_{10} ve y_{20} 'nin başlangıç değerlerinin,

ε_{1i} ve ε_{2i} terimleri; hata terimlerinin karşılığıdır. Pozitif ve negatif şoklara ilişkin denklem aşağıdaki şekilde yer almaktadır;

Bu bilgiler doğrultusunda ilk iki denklem yeniden formüle edilerek aşağıdaki şekilde yer almaktadır;

Son olarak, pozitif ve negatif şoklar her bir değişken için birikimli formda asimetric etkilerini ortaya koymak adına $y_{1t}^+ = \sum_{i=1}^t \varepsilon_{1i}^+$, $y_{1t}^- = \sum_{i=1}^t \varepsilon_{1i}^-$, $y_{2t}^+ = \sum_{i=1}^t \varepsilon_{2i}^+$ ve $y_{2t}^- = \sum_{i=1}^t \varepsilon_{2i}^-$ şekilde formüle edilebilmektedir (Hatemi-J, 2012).

Nedensellik testi $y_t^+ = (y_{1t}^+, y_{2t}^+)$ olacak şekilde, vektör otoregresif model p sırasına göre uygulamaya konulur.

Denklem 8; " y_t^+ " : 2×1 boyutunda değişken vektörünü,

"ve u_t^+ " 2×1 boyutunda sabit değişken ve hata terim vektörlerine karşılık gelmektedir.

A_r , boyutu 2×2 olan, r mertebesinde, gecikme uzunluğu bilgi kriterlerine göre belirlenen parameter matrisini ifade etmektedir.

Denklem 10; " $\hat{\Omega}$ ", gecikme uzunluğu

j iken varyans-kovaryans matrisinin maksimum benzerlik tahmincisi

“n” VAR modelindeki denklem sayısını,

“T” toplam gözlem sayısını göstermektedir.

Denklem 11; Wald istatistiği formülünü vermektedir. (Hatemi-J, 2012: 450):

Granger nedenselliğın bulunmadığını ortaya koyan temel hipotez ($H_0: C\beta = 0$) Wald istatistiği ile Denklem 12’deki ölçülebilmektedir:

Denklem 12; $\otimes$: Kronecker çarpımına

C kısıtları içeren gösterge fonksiyonuna

“q” her VAR eşitliğinde yer alan gecikme sayısına

SU, $(\hat{\delta}_u' \hat{\delta}_u)/(T-q)$ şeklinde kısıtsız VAR modeli için hesaplanan varyans-kovaryans matrisine karşılık gelmektedir.

Çalışmada, bütçe açığı ile enflasyon arasındaki nedensellik ilişkisini tespit etmek için yapılan Hatemi-J (2012) asimetrik nedensellik testi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Hatemi-J (2012) Asimetrik Nedensellik Testi Sonuçları

Nedenselliğın Yönu	Test İstatistiğı	Gecikme Sa-yısı	Kritik Değır (%1)	Kritik Değır (%5)	Kritik Değır (%10)
$ba^+ \rightarrow enf^+$	10.942	1	9.273	4.633	3.162
$ba^+ \rightarrow enf^-$	12.993	2	10.728	6.541	4.933
$ba^- \rightarrow enf^-$	1.522	1	7.743	4.282	2.880
$ba^- \rightarrow enf^+$	11.946	2	11.047	6.490	4.795
$enf^+ \rightarrow ba^+$	0.182	1	7.659	4.162	2.884
$enf^+ \rightarrow ba^-$	0.155	1	8.377	4.397	2.961
$enf^- \rightarrow ba^-$	0.749	1	8.033	4.270	2.880
$enf^- \rightarrow ba^+$	0.029	1	7.665	4.426	3.092

Değışkenler arasındaki çift yönlü nedenselliğın incelendiğı Hatemi-J (2012) asimetrik nedensellik testi sonuçlarına göre, " $ba^+ \rightarrow enf^+$ ", " $ba^+ \rightarrow enf^-$ " ve " $ba^- \rightarrow enf^+$ " değışkenleri arasındaki nedensellik ilişkisinin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi

Hatemi-J (2012) asimetrik nedensellik testi sonuçları incelendiğinde, Türkiye'de 2006:Q1-2024:Q4 döneminde, " $ba^+ \rightarrow enf^+$ ", " $ba^+ \rightarrow enf^-$ " ve " $ba^- \rightarrow enf^+$ " değişkenleri arasında bir nedensellik ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. " $ba^+ \rightarrow enf^+$ " şeklinde elde edilen sonuca göre, pozitif bütçe açığının şoklarından pozitif enflasyon şoklarına doğru asimetrik nedenselliğin olduğu tespit edilmiştir. Negatif bütçe açığı şoklarından enflasyondaki negatif şoklara doğru bir nedensellik bulunmamaktadır. Öyle ki bütçe açıklarındaki değişimin pozitif şoklarında enflasyonun etkilendiği, bütçe açığının negatif şoklarında etkilemediği ifade edilebilmektedir. " $ba^+ \rightarrow enf^-$ " sonucuna göre ise, bütçe açığının pozitif şoklarından enflasyonun negatif şoklarına doğru asimetrik nedenselliğin olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgu, bütçe açığında meydana gelecek artışın enflasyonu azaltacağını göstermektedir. " $ba^- \rightarrow enf^+$ " şeklinde elde edilen sonuca göre, bütçe açığının negatif şoklarından enflasyonun pozitif şoklarına doğru asimetrik nedenselliğin olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgu, bütçe açığında meydana gelecek azalmanın enflasyonu arttırabileceğini göstermektedir.

5. Sonuç

Hükümetler ekonomi politikasının alt politika dalı olan maliye politikalarındaki etkinliklerini sağlamak amacıyla bütçe kontrolünü ellerinde tutmayı amaçlamaktadır. Ekonomik, iktisadi ve sosyal amaçlar doğrultusunda harcama görevini gerçekleştiren hükümetler temel finansman aracı olarak vergi gelirlerine başvurmaktadır. Vergi gelirlerinin yetersiz kalması halinde bütçede gerçekleşen dengesizlikle mücadelede ise borçlanma politikaları alternatif olarak kullanılmaktadır. Burada bütçe dengesizliğinin finansman yöntemi ve yaratacağı makroekonomik dengesizlikler üzerindeki etki ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle bağlantılı olmak kaydıyla değişiklik göstermektedir. Literatürde bütçe açıklarının makroekonomik değişkenlerle olan ilişkisini inceleyen çok sayıda ampirik uygulama olduğu görülmektedir. Bu uygulamaların sonuçlarına ilişkin genel kabul gören bir sonuç bulunmamaktadır ki bunun nedeni her ülkenin ekonomik sistem içerisindeki yerinin farklı dinamikler barındırması ve açıkların finansman yöntemlerinin değişkenlik göstermesidir.

Bu çalışmada ekonomik istikrar, kalkınma ve büyümeye yönelik amaçlar bütününe hizmet eden maliye politikasının kamu harcama ve kamu gelir politikalarındaki yaşanan dengesizliklerin yine maliye politikasının söz konusu amaçları üzerinde en fazla tesiri olduğu bilinen enflasyon değişkeni ile olan ilişkisinin Türkiye ekonomisi örneklemini üzerine ele alınması amaçlanmıştır. Türkiye ekonomisinin 2006:Q1-2024:Q4 dönemindeki bütçe açığı ve enflasyon değişkenine ait verilerden yararlanmak suretiyle öncelikle durağanlıklarının tespitine

yönelik birim kök testlerine başvurulmuştur. Serilerin mevcut durumu göz önüne alınarak uygulamanın devamında pozitif ve negatif şokların ayrıştırılmasına imkan tanıyan nedensellik ilişkilerinin tespitini gerçekleştirmek üzere Hatemi-J (2012) Asimetrik Nedensellik testi uygulanmıştır. Hatemi-J (2012) Asimetrik Nedensellik testi sonuçlarına göre; " $ba^+ \rightarrow enf^+$ ", " $ba^+ \rightarrow enf^-$ " ve " $ba^- \rightarrow enf^+$ " değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisinin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Pozitif bütçe açığı şoklarından pozitif enflasyon şoklarına doğru, Pozitif bütçe açığı şoklarından negatif enflasyon şoklarına doğru ve negatif bütçe açığı şoklarından pozitif enflasyon şoklarına doğru nedensellik ilişkisi mevcuttur. Bu haliyle bütçe açıklarının enflasyon değişkeni üzerindeki tek yönlü değişken nedensellik ilişkisini kabul eden literatür çalışmalarıyla benzerlik gösterdiğini ifade etmek mümkündür.

Kaynakça

- ABU, N. & KARİM, M. Z. A. (2015), “The Non-Linear Relationship Between Fiscal Deficits And Inflation: Evidence From Africa” , South East European Journal of Economics and Business, 10 (2), pp. 02-112.
- AHMED, H. & MİLLER, S. M. (1999), “Crowding-Out and Crowding-In Effects of the Components of Government Expenditure”, Economics Working Papers, 199902.
- AKALIN, G. (1997), “Anayasal İktisat ve Türkiye İçin Ekonomik Anayasa Önerisinin Değerlendirilmesi”, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 185.
- ALPAĞUT, S. (2025), “Wage and price Inflation: Evidence With Asymmetric Methods For Türkiye”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(1), ss. 157-170.
- ATGÜR, M. (2021), “Türkiye’de Kamu Kesimi Bütçe Açıkları ve Enflasyon İlişkisinin ARDL Sınır Testi Yöntemi ile İncelenmesi”, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 22(1), ss. 231-252.
- BARRO, R.J. (1974), “Are Government Bonds Net Wealth? “ , Journal of Political Economy, 82, pp. 1095-1117.
- BEDİR, S. ve DİKMEN, T. A. (2014), “Bütçe Açığı Ve Enflasyon: Türkiye İçin Bir Sınır Testi Yaklaşımı”, International Conference On Eurasian Economies, pp. 1-9.
- BÖLÜKBAŞ, M. ve PEKER, O. (2017), “Türkiye’de Fiyat Düzeyi ve Maliye Politikası Arasındaki İlişki: FTPL Yaklaşımının Ekonometrik Bir Analizi” , Maliye Dergisi, Sayı 172, ss. 1-14.
- CARDOSA, E. (1998), “Virtual Deficits and the Patinkin Effect” , IMF Working Paper. WP/98/41.
- CATAO, L. & TERRONES, M. (2003), “Fiscal Deficits and Inflation” , IMF Working Paper. wp/03/65, pp. 1-33.
- CHRİSTİANO, L.J. & FİTZGERALD, T.J. (2000), “Understanding the Fiscal Theory of the Price Level” , Economic Review, 36(2).
- CORSETTİ, G. & ROUBİNİ, N. (1997), “Politically Motivated Fiscal Deficits: Policyissues In Closed And Open Economies” , Economics and Politics. 9(1), pp. 27-54.
- DİCKEY, D. A. & FULLER, A. W. (1981), “Likelihood Ratio Statistics For Autoregressive Time Series With A Unit Root” , Econometrica, 49(4), pp. 1057-1072.
- DORNBUSCH, R. & FİSCHER S. (1998), Makroekonomi, McGraw-Hill – Akademi.

- EİGBİREMOLLEN, G. , NCHEGE, J. & ORJİ, A. (2015), “Dynamics of Budget Deficit and Macroeconomic Fundamentals: Further Evidence from Nigeria” , International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 5, pp. 31-42.
- EREN, E. ve UYSAL, E. (2017), “İktisatta Yeni Heterodoks Gelişmeler” , Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2), ss. 134-151.
- EPAPHRA, M. (2017), “Analysis Of Budget Deficits And Macroeconomic Fundamentals: A VAR-VECM Approach” , Journal of Economics and Management, 30, pp. 20-57.
- FİSCHER, S. & EASTERLY, W. (1990), “The economics of the government budget constraint” , The World Bank Research Worldver, 5(2), pp. 127-142.
- FRIEDMAN, M. (1968), “The Role Of Monetary Policy”, The American Economic Review, LVIII (1), pp. 1-17.
- GRANGER, C. W. J. & GAWON, Y. (2002), “Hidden cointegration “ , Department Of Economics Working Paper University Of California, No:2002-02, pp.1-48.
- GÖNÜL, A. (1998), “Bütçe Açıklarının Finansmanı ve Ekonomik Etkileri”, DPT Yayınları. No: 2490. Ankara.
- GÜLCEMAL, M. E. (2024), “The relationship between inflation, economic growth and budget deficit in Türkiye” , Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi, 14, ss. 1-102.
- GÜMÜŞ, İ. (2018), “Tarihsel Perspektifte Refah Devleti: Doğuş, Yükseliş Ve Yeniden Yapılanma Süreci” , Journal of Political Administrative and Local Studies, 1(1), ss. 33-66.
- HATEMİ-J, A. (2012), “Asymmetric Causality Tests With An Application” , Empirical Economics, 43 (1), pp. 447 – 456.
- KAUR, G. (2021), “Inflation and fiscal deficit in India: An ARDL Approach” , Global Business Review, 22(6), pp. 1553-1573.
- KARAŞ, E. (2023), “Türkiye’de Bütçe Dengesi Ve Enflasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Ardl Sınır Testi Yaklaşımı” , The Journal of International Scientific Researches, 8(3), ss. 550-565.
- KORU, T. A. ve ÖZMEN, E. (2003), “Budget Deficits, Money Growth And İnflation: The Turkish Evidence” , Applied Economics, 35(5), ss. 591-596.
- KURŞUN, A. ve RAKICI, C. (2016), “Sosyal Refah Devletinin Tarihi Süreci ve Günümüz Bazı Refah Devletlerinin Değerlendirilmesi” , Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 2(2), ss. 135-156.
- LERNER, A. (1964), “Keynesian Economics in The Sixties”. (der) Robert Lekachman. Keynes general Theory: Report of Three Decades, New York, pp. 222-234.

- LWANGA, M. M. & MAWEJJE, J. (2014), "Macroeconomic Effects Of Budget Deficits İn Uganda: A VAR-VECM Approach", *Advances in Management & Applied Economics*, 4, pp. 81-108.
- METİN, K. (1998), "The relationship between inflation and the budget deficits in Turkey" , *Journal of Business and Economic Statistics*, 16(4), ss. 412-422.
- OKTAYER, A. (2010), "Türkiye’de Bütçe Açığı, Para Arzı ve Enflasyon İlişkisi" , *Maliye Dergisi*, Sayı 158, ss. 431-447.
- PANÍZZA, U. (2008), "Domestic and External Public Debt in Developing Countries" , BM, UNCTAD Discussion Paper. No.188. March 2008.(Çevrimiçi) http://unctad.org/en/docs/osgdp20083_en.pdf, 20.02.2025.
- PHİLLİPS, P.C.B. & PERRON, P. (1988), "Testing for a Unit Root in Time Series Regression" , *Biometrika*, 75, pp. 335-346.
- PRASSOGA, T. & SOEBAGİYO, D. (2025), "Analysis of Factors Affecting Budget Deficit in Indonesia", *Jambura Equilibrium Journal*, 7(1), pp. 6-32.
- SANCHEZ T. , SYMANSKY S. A. , FERETTİ G. M.M. , DETRAGİACHE E.& BELLA G. D. (2003), "Rules-Based Fiscal Policy in France, Germany, Italy, and Spain, (Survey of the Political Literature on Fiscal Policy and Rules)" . , *International Monetary Fund*, pp. 1-45.
- SARGENT, T. J. & WALLACE, N. (1981), "Some Unpleasant Monetarist Arithmetic" , *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, 5, pp. 1-17.
- SAYSOMBATH, P. & KYOPHİLAVONG, P. (2014), "An Examination of the Causal Relationship between Budget Deficit and Inflation: a Case Study of Lao PDR" , *Journal of Social and Development Sciences*, 5(2), pp. 43-49.
- SAWAİE, K. M. , ABBAS, N. A. , HABESALMAJALİ, A. , ALRAWASHDEH, H. M. , AL-SMEİRAN, M. M. , HADDAD, F. , VASUDEVAN, A. , MOHAMMAD, S. I. & ZHOU, W. (2025), "Analyzing the Relationship Between the Budget Deficit and Macroeconomics Variables" , *Applied Mathematics & Information Sciences*, 19 (1), pp. 233-245.
- SİLL, K. (2005), "Do Budget Deficits Cause Inflation? ", *Business Review*, pp. 26-33. https://www.philadelphiafed.org/-/media/FRBP/Assets/Economy/Articles/business-review/2005/q3/Q3_05_Sill.pdf?sc_lang=en
- SÜNBL, E. (2025), "Türkiye’de Toplam Para Arzı ve Nominal Faiz Oranlarının Tüketici Fiyat Enflasyonu Üzerindeki Etkileri: Johansen Eşbütünleşme Testi ve Vektör Hata

- Düzeltme Modeliyle Bir Değerlendirme” , Gaziantep University Journal of Social Sciences, 24(1), ss. 312-336.
- ŞAHİN, B.E. (2019), “Analysis of the relationship between inflation, budget deficit and money supply in Turkey by ARDL approach: 1980–2017” , Journal of Life Economics, 6(3), ss. 297-306.
- ŞİMŞEK, M. (2000), “Bütçe Açıklarının Finansmanı Ve Ekonomik Etkileri” , E.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 16, ss. 49-73.
- TANZİ, V. (1978), “Inflation, Real Tax Revenue, and the Case for Inflationary Finance: Theory with an Application to Argentina” , IMF Staff Papers, 25, pp. 417-451.
- TOMANBAY, M. (2019), “İktisadi Düşüncenin Gelişimi Ve İktisat Okulları” , Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(15), ss. 31-45.
- ULLAH, M. H. (2026), “Macroeconomic Drivers of Inflation in Bangladesh: An Empirical Exploration” , International Research Journal of Multidisciplinary Scope (IRJMS), 7(1), pp. 27-46.
- YILANCI, V. ve BOZOKLU, Ş. (2014), “Price and Trade Volume Relationship in Turkish Stock Market: A Time-Varying Asymmetric Causality Analysis” , Ege Akademik Bakış Dergisi, 14(2), ss. 211-220.
- VİTHTHİKA, S. , ARULRAJAH, J.A. & GNANACHANDRAN, G. (2024), “The Impact of Budget Deficit on Inflation: Insights of Sri Lanka” , Model Assisted Statistics and Applications, 19(3), 239-250